

DAGVATTENAVGIFT I VA-TAXA?

MILJÖFARLIGT? VATTENSTATUS I KLEMMINGEN VID LAXNE,
HÅLLBARHET OCH VAD OLIKA KOMMUNER HITTAT PÅ FÖR AVGIFTER
I SIN VA-TAXA, ÄR DET RELEVANT, LÄMPLIGT OCH LAGLIGT?, EN VA-
ANLÄGGNING ELLER FLERA?, SKATT ELLER AVGIFT?

NATURVÅRDSVERKET OM DAGVATTEN-DEFINITIONER

- DAGVATTEN ENLIGT DEFINITION I PROPOSITIONEN TILL LAG OM ALLMÄNNA VATTENTJÄNSTER (2006) :
NEDERBÖRDSVATTEN, DVS. REGN- ELLER SMÄLTVATTEN, SOM INTE TRÄNGER NED I MARKEN UTAN AVRINNER PÅ MARKYTAN. *KOMMENTAR – I ALLMÄNHET ORSAKAR HÅRDGJORDA YTOR DAGVATTEN, MEN DET FINNS EN VIDARE BETYDELSE NÄR VATTEN RINNER AV LÄNGS MARKEN NÄR DEN INTE KAN INFILTRERA MER VATTEN.*
- **NYHET** – DAGVATTEN INKLUDERAS I DEFINITION AV AVLOPPSVATTEN AV NATURVÅRDSVERKET:
- AVLOPPSVATTEN FRÅN **TÄTBEBYGGELSE**: HUSHÅLLSSPILLVATTEN ELLER EN BLANDNING AV HUSHÅLLSSPILLVATTEN OCH INDUSTRISPILLVATTEN ELLER **DAG-, TAK- OCH DRÄNERINGSVATTEN** SOM **UPPSAMLAS I LEDNINGSNÄT**, (NFS 2022:6)².
- DAGVATTEN KAN PÅVERKA MILJÖN NEGATIVT LIKSOM GE POSITIVA NYTTOR. *KOMMENTAR - MILJÖASPEKTEN BESTÄMMER HUR VIKTIGT DET ÄR MED RENING AV DAGVATTEN.*

1. Proposition 2006/06:78 som leder till Lag om allmänna vattentjänster SFS 2006:412
2. Hänvisning till Naturvårdsverkets författningssamling: NFS 2022:6

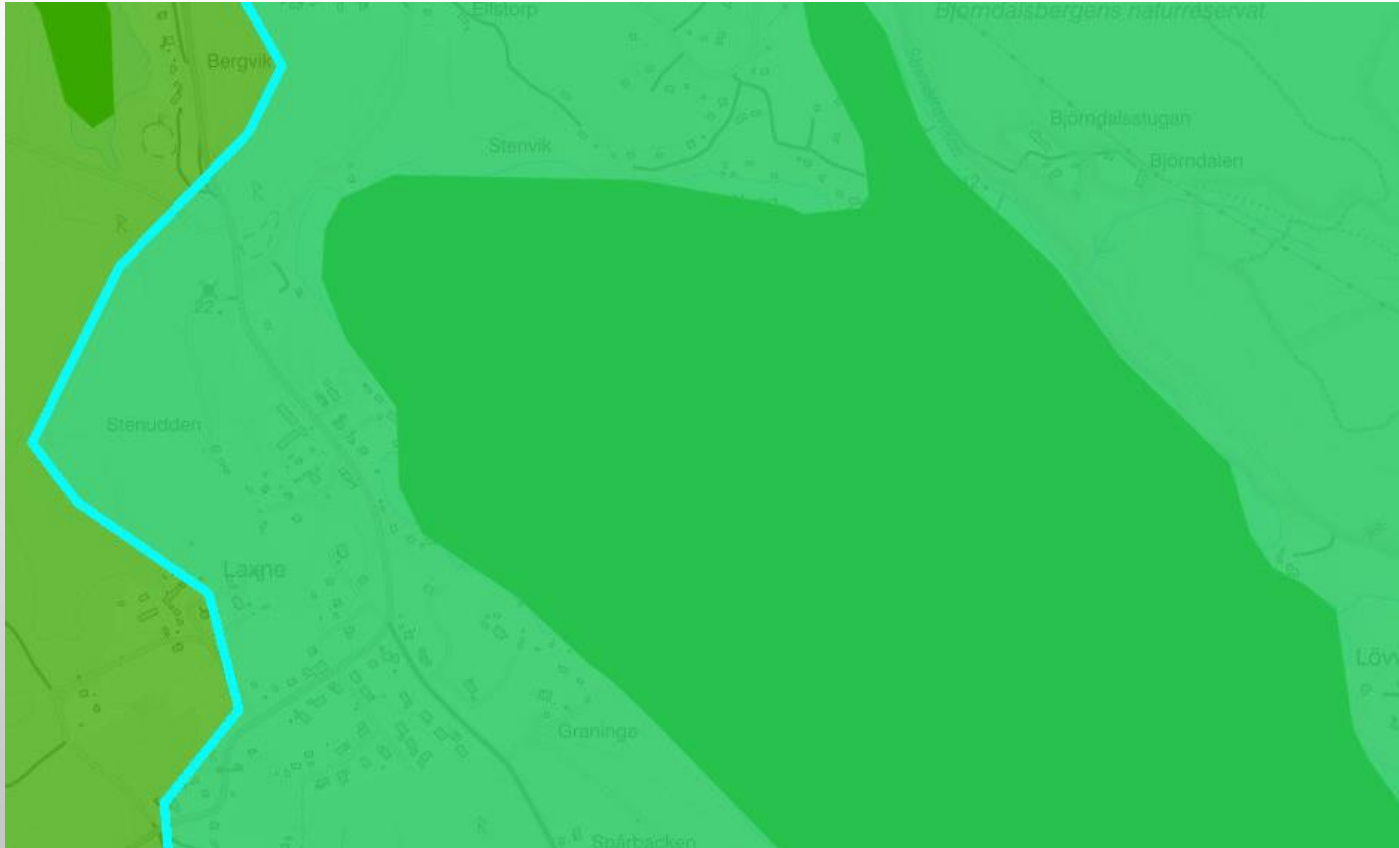
NATURVÅRDSVERKET OM RENING AV DAGVATTEN³

På de **platser där dagvattnet är relativt fritt från föroreningar** är utsläpp vid normala regnmängder inget problem.

Med en stigande kunskap ser vi dock att dagvatten som rinner i anknytning till framförallt **trafikerade vägar, urban miljö och industrifastigheter** innehåller miljö- och hälsoskadliga föroreningar.

Den **ökande förtätningen i urbana** områden samt klimatförändringar med bland annat kraftiga regn och skyfall riskerar att bidra till att både föroreningar och mängden dagvatten ställer till skada.

VISS – INFORMATIONSSYSTEM FÖR VATTEN⁴

Övergripande vattenstatus GRÖN (näst högsta) för Klemmingen samt avrinningsområden (blå linje) har god klass. Dagvatten från Laxne har inte klassats som låg status. Ska då Gnesta rena dagvatten i Laxne eller låta det vara som nu med öppna diken och rör under vägar för att ledas ut i Klemmingen? Jämför med Verksamhetsområdet där dagvattenavgift tas ut!

VISS – STATUS PÅVERKANSKÄLLOR

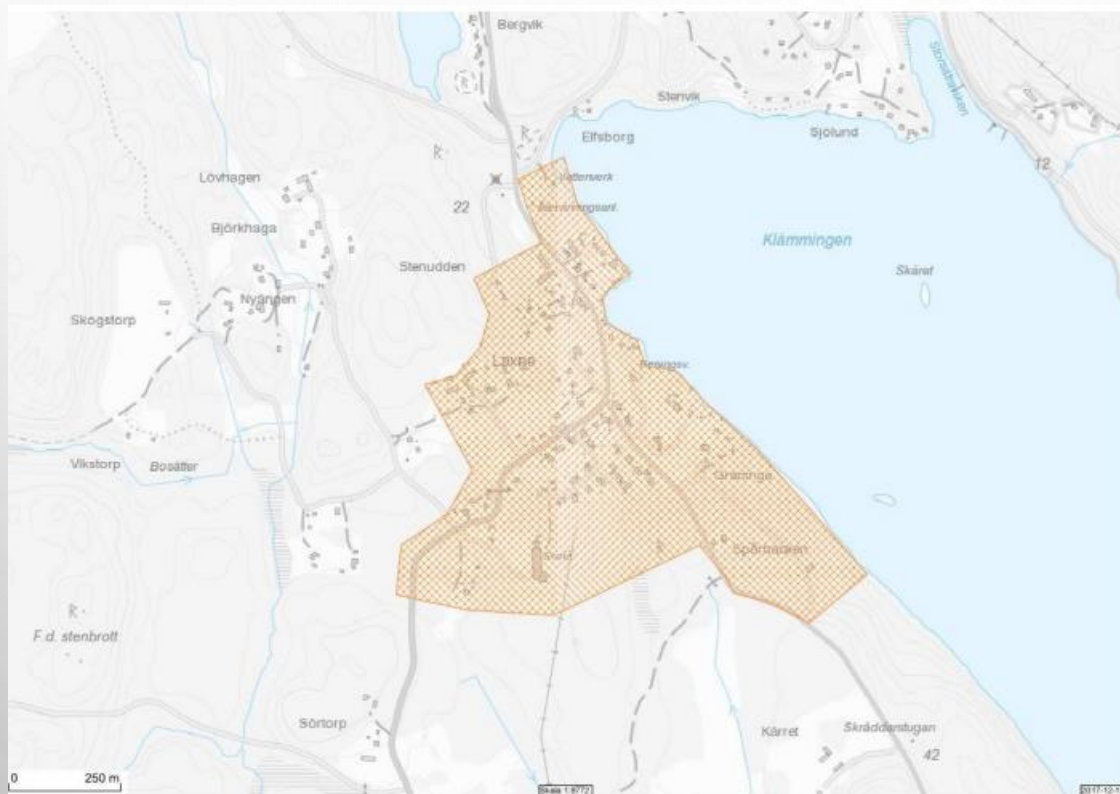
Påverkanskällor på ytvatten enligt VISS i Laxne:

Grå markerad karta betyder **INGEN BETYDANDE PÅVERKAN ELLER EJ KLASSAD.**

Betydande påverkan hade markerats med Orange i kartan (saknas här)

VERKSAMHETSOMRÅDE FÖR V-A. I LAXNE⁵

Vattentjänster i verksamhetsområdet är olika tjänster som kommunen tillhandahåller i de allmänna VA-anläggningarna för Laxne. I praktiken är dricksvatten och dagvatten lokalt.

5. Verksamhetsområde för vattentjänster i Laxne:

<https://www.gnesta.se/bostadmiljo/vattenochavlopp/kommunaltvattenochavlopp/verksamhetsomraden.4.1a2c309016040558e5120750.html>

"VÄGAR TILL HÅLLBARA VATTENTJÄNSTER" (SOU 2018:34)

I utredningen identifieras fyra olika sätt som kommuner använt för att hantera avgifter för dagvattentjänster⁶:

1. Genom uttag av bruksavgifter för ändamålet *dagvatten gata* av fastighetsägare, Trafikverket och den som underhåller allmänna platser. **Den måste studeras i varje enskilt fall om den är i överensstämmelse med Vattentjänstlagen⁷.**
2. Genom ett kommunalskattefinansierat tillskott direkt till VA-verksamhetens budget som täcker kostnaden för avledning av dagvatten
3. Genom uttag av bruksavgifter för ändamålet *dagvatten fastighet*. Den **rekommenderas inte** då kommunen blir avgiftspliktig för avledning av dagvatten på alla gator och vägar (lokalgator, trafikverkets vägar som ligger på fastigheter ägda av kommunen och kommunägda fastigheter)
4. Genom uttag av för hög bruksavgift som avser dagvatten fastighet, spillvatten och dricksvatten. **Det strider mot § 30 i vattentjänstlagen**

6. Källa SOU 2018:34 som hänvisar till Svenskt Vattens rapport 2017-17, sid 51

7. Kommentaren i rödmarkerad text kommer från rapport 2017-17, men har inte citerats i SOU 2018:34

VAD ÄR EN VA-ANLÄGGNING?

En anläggning med ändamål att tillgodose behov av vattentjänster för bostadshus och annan bebyggelse

Vattentjänster innebär vattenförsörjning (dricksvatten) och avlopp (dagvatten, dränvatten och spillvatten).

En fysisk anläggning (ett va-verk) som traditionellt avsett avlopp eller dricksvatten, men också ledningsnät som behövs för anläggningen.

Före 1970 var det fullt tillåtet att koppla dagvatten och dräneringsvatten från bostadshus till avloppsledning, därefter började Gnesta kommun använda sig av s.k. duplikatsystem där dagvatten leddes bort i egna ledningar separat från avloppsvatten.

NYTT BEGREPP - DAGVATTENANLÄGGNING

Ledningsnät för dagvatten är med tidigare definition av VA-anläggning inkluderat, MEN

Flera kommuner talar nu om DAGVATTENANLÄGGNING eller DAGVATTENRENINGSANLÄGGNING. Båda med syften som kan inkludera att rena, fördröja och styra dagvatten mot en mottagare. Exempel på dagvattenanläggningar: Dammar, sedimentationsbassänger, anlagda våtmarker, anlagda diken, översvämningssytor, oljeavskiljare och dagvattenledningar är exempel på dagvattenanläggningar⁸.

Ovanstående begrepp har Svenskt Vatten föreslagit en definition för, men det är bara tillgängligt för medlemmar. Det betyder att det inte finns någon vid rättslig definition ännu.

Kommentar: *dagvatten som bara behöver avledas i diken/ledning är det enklaste. När dagvatten är förorenat eller att det finns översvämningssrisk kan det uppstå behov av större anläggningar. Kommuner ansvarar bara för s.k. 10-årsregn, inte större mängder än så.*

8. <https://www.smohf.se/amnesomraden/foretagare/miljofarlig-verksamhet/dagvatten/>

OM AVGIFTER OCH VAD DE AVSER

I kommunallagen framgår att kommunen får ta ut avgifter om det följer av lag eller annan författning (Kap 2, §5)

Självkostnadsprincipen gäller och kommunen får inte ta ut högre avgifter än vad som motsvarar kostnaden för tjänster eller nyttigheter som tillhandahålls (Kap 2, §6)

Skillnaden på skatt eller avgift: en avgift till skillnad från skatt ska följas av en **direkt motprestation**⁹

30 § Avgifterna får inte överskrida det som behövs för att täcka de kostnader som är nödvändiga för att ordna och driva **va-anläggningen** (Lag om allmänna vattentjänster, SFS 2006:412)

AVGIFTER FÖR VA-ANLÄGGNINGAR

En gemensam VA-anläggning som INTE är ALLMÄN (inte Kommunal):

Avgifter baseras på deltagande hushåll i anläggningen och bestäms med fördelningsnyckel

I lagen behandlas en VA-anläggning i singular, MEN

Ett rättsfall från 1981 som gällde avloppsavgift för Borås Wäfveri och företagets *beredningsanläggning* i Borås. Avloppsvatten gick till två olika allmänna avloppsverk inom ett och samma verksamhetsområde och då skulle avgiften beräknas på kostnaden för samtliga allmänna avloppsreningsverk **inom verksamhetsområdet**.

I boken Vattentjänstlagen - en handbok, sid 134 kommenteras avgifter med hänvisning till § 30 och rättsfallet¹⁰: I **normalfallet** utgör flera kommunala VA-verk EN VA-anläggning som avgiften ska beräknas på.

Kommentar: Vad är då en avvikelse från normalfallet? **Gnesta har fyra verksamhetsområden!**

10. Rättsfall NJA 1981, sid 640 - Borås Wäfveri AB

REDOVISNINGSGREGLER FÖR VA-ANLÄGGNINGAR

Det finns krav på att va-verksamheten bokförs och redovisas i enlighet med god redovisningssed där resultat- och balansräkning redovisas särskilt. För att kunna fördela rätt kostnader via VA-taxan till VA-kollektivet, måste **kostnaden för varje vattentjänst identifieras** och avgift beräknas. Det är också nödvändigt att särskilja vilka kunder som ska betala dagvattenavgift det vill säga ligger inom verksamhetsområdet och om det finns en anläggning i funktion för dem¹¹

***Kommentar:** är då verksamhetsområdet alltid relevant eftersom fastigheter ibland inte nyttjar en del av tjänsterna? Tex egen brunn gör att tjänsten inte nyttjas.*

FÖR ATT SLIPPA AVGIFTSSKYLDIGHET

- Fastighetsägaren måste kunna visa att dagvattenfrågan bättre på annat sätt:
- Exempelvis naturlig avrinning till något vattendrag eller bra förutsättningar för infiltrering.
- En del kommuner har taxebestämmelser som bara tar ut avgift om de som brukar anläggningen. Det sägs vara ett incitament att inte ansluta en fastighet eftersom fastighetsägaren slipper avgift för dagvatten fastighet¹².

Kommentar: *Gnesta kommun har tagit ut avgifter för fastigheter som inte är anslutna till dagvattenledningar. Gnesta kommun har tagit ut avgifter där det är samfälligheter som äger vägmarken och ansvarar för skötsel/underhåll. På avgifter tillkommer moms som ska betalas in från kommunen till staten och privatpersoner bär kostnaden för hela momsen. Är dagvatten skattefinansierat blir det inte moms.*

KRAV PÅ INVESTERINGSPLANER

En kommun kan använda sig av möjligheten att avsätta (fondera) medel för framtida investeringar. I det fallet ska det finnas en investeringsplan:

Investeringsplanen ska avse en bestämd åtgärd, kostnaden för den beräknade åtgärden ska redovisas och när medlen är planerade att användas. Det ska också finnas upplysningar för att kunna bedöma behovet av avsättningens storlek¹³.

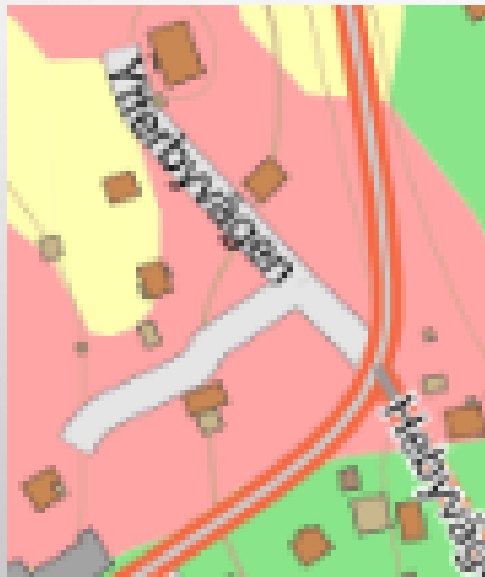
VAD TAR GNESTA KOMMUN BETALT FÖR I VA-TAXAN?

- Vad kostar dagvattenhanteringen i Laxne för kommunen?
- Varför VA-taxa med avgift när det är tillåtet med bekosta vissa tjänster med skatt, exempelvis dagvatten? Dessutom blir det inte moms på skattefinansierade verksamheter
- Kommunal väg eller gata bekostas av skattekollektivet. Väg eller gata inkluderar anordningar för dagvattenhantering (tex brunnar och avledning). Varför skulle då just dagvattnet i sig betalas av någon annan än den som är väghållare (kommunen kollektivt)?
- "Rättvis" fördelning av kostnader för dagvatten (dagvatten gata) när det avser alla brukare av väg som har nytta av gator och vägar? Vägar i sig är en kommunal angelägenhet (om de inte är privata, samfälligheter eller statliga). Både statliga och kommunal väg bekostas med skattemedel.
- Varför anser Gnesta kommun att VA-kollektivet avser samtliga VA-verk och samtliga Vattenverksområden för en viss vattentjänst?

INFILTRATION AV NEDERBÖRD - SGU

Genomsläpplighet

- Låg genomsläpplighet
- Medelhög genomsläpplighet
- Hög genomsläpplighet
- Ej bedömd genomsläpplighet

Till VÄNSTER markens
Genomsläpplighet - förenklad
bild över infiltration i mark.

Till HÖGER jordarter där
Laxnegården står på sand

- Sand
- Sand-grus
- Berg

ÄR TOMTYTA RELEVANT FÖR DAGVATTEN?

- Vid regn med mer normal nederbördsmängd infiltreras regnvatten i marken (ej ytavrinning)
- Markens förmåga att infiltrera vatten beror på marklagrens sammansättning – exempelvis mycket sandhaltig jord ger mycket bra infiltration, bättre än lerjord
- Utöver infiltration hjälper växtlighet som buskar och träd till att ta hand om vatten – s.k. evapotranspiration som medför att vatten avdunstar via växtlighet
- Större skyfall kan ge vattenmängder som marken inte kan ta hand om på kort tid – kommuners ansvar att ta hand om dagvatten och de skador som kan uppstå begränsas av skyfall som antas inträffa och återkommer var tionde år (s.k. 10-årsregn) - mer har inte ansetts rimligt att ställa krav på dagvattenhanteringen (utslag i den f.d. VA-nämnden och domstolar)
- På vilket sätt skulle då tomtyta vara relevant i Laxne bebyggelse där tomterna ska kunna ta hand om vatten från hårdgjorda ytor? Tumregeln är att det ska vara lika stor grönyta som hårdgjord yta om infiltrationen är god, annars dubbelt så stor grönyta som hårdgjord yta.
- Allt vatten som "kommer i dagen" är dagvatten när det regnar och varifrån det kommer och på ett mätbart sätt att beräkna är omöjligt

AVISERING AV DAGVATTENAVGIFTER

Exempel på förhandsavisering:

NACKA
VATTEN
AVFALL

2023-09-15 1 (2)

Abbonent AA
Ickevägen 00
Nacka

Beslut om nya verksamhetsområden för dagvatten

Hej

Kommunfullmäktige i Nacka har 19 juni 2023 fattat beslut om bildande av nya verksamhetsområden för dagvatten på flera platser i kommunen. Beslutet har sin grund i en kartläggning över hur fastigheter nyttjar dagvattenlösningar som sedan flera år finns på plats i de berörda områdena. Kartläggningen visar att din fastighet sedan tidigare nyttjar de befintliga dagvattenlösningarna i området utan att avgifter för dagvattentjänster fakturerats.

Kommunfullmäktiges beslut innebär att din fastighet nu ingår i verksamhetsområde för dagvatten. Fastighetsägare är avgiftsskyldiga för vattentjänster inom verksamhetsområdet där fastigheten ligger. Det betyder att Nacka vatten och avfall nu kommer att börja ta ut avgifter för de dagvattentjänster som fastigheten nyttjar.

Avgiften för dagvatten tas ut från och med 2023-10-01 och kommer synas första gången i fakturan som du får i december 2023. För en villa med tjänsten *dagvatten gata* är avgiften 756,20 kr per år. För tjänsterna *dagvatten gata* och *dagvatten fastighet* är avgiften totalt 1512,40 kr per år. Avgifterna baseras på 2023 års taxa.

KOMMENTAR

VA-nämndens avgörande 2014 BVa-111:

Osby kommun uppfyllde inte krav på tydlig information vid debitering av nya avgifter för dagvatten gata. I fallet fanns inte någon anslutning till dagvatten och dessutom fanns en anlagd stenkista (uppfyllde krav på LOD).

Ingen förhandsavisering brevledes om tex "bostadsenhetsavgift" (vad är det?) av Gnesta kommun. En del, framför allt äldre, har inte internet och då räcker det inte med att bara informera via hemsidan.

KOMMUNEN HÄNVISAR TILL P 1 20 VA-TAXA I BESLUT

- VA-enheten på Gnesta kommun har vägrat lämna ut publikationen P 1 20 – den har Föreningen Laxnegården köpt in från Svenskt Vatten genom Vattenbokhandeln.
- I tjänsteskrivelse påstås en sak medan kommunen gör något annat:
- I P 1 20 anses det vara relevant med tomtstorlek vid nybyggnation för beräkning av anläggningsavgift (engångskostnad)
- I den nya VA-taxan i Gnesta kommun används tomtstorlek istället för beräkning av bruksavgift (kontinuerlig kostnad)

SUMMERING

Dagvatten - på vilket sätt skulle det gå att gradera nyttan då allt från boende, besökande, genomfart för transporter på vägar som har bekostats av skattemedel?

Vilka behov finns av rening av dagvatten och hur förhåller det sig i Laxne?

Vad kostar dagvattenhanteringen per verksamhetsområde (relevant då dagvatten är en lokal fråga)

Varför har Gnesta kommun till skillnad från tex Nacka kommun inte definierat verksamhetsområde för dagvatten och för det som kommunen anser har den tjänsten? Nu har exempelvis dagvattenavgifter tagits ut för väg som tillhör samfälligheter och som ansluter till statlig väg (ej kommunal). Dagvatten fastighet har dessutom tagits ut av fastigheter som har dagvattenkassetter (stenkista för LOD).

En del av de modeller som används för dagvattentaxa och har identifierats vid inventering hur olika kommuner gör, är betraktade som olämpliga eller olagliga i utredningar (Gnesta kommun har dessutom en egen tolkning).

Varför ska Gnesta som har underskott för dagvattenkostnader som varit skattefinansierat ta ut avgifter för att täcka underskott?

För avgifter kommer bara 80 % kommunen till godo, resterande 20 % är moms till staten.